

Mujeres libres: ženski anarhistički pokret tokom Španskog građanskog rata

Aileen O'Carroll

Jun 1998.

Mujeres Libres (slobodne žene) je bila grupa žena, anarhistkinja koje su se tokom Španskog građanskog rata organizovale i borile kako za žensko oslobođenje, tako i za anarhističku revoluciju. Ono što su postigle je zaista inspirativno. Na njihovom primeru se vidi kako borba protiv potčinjenosti žena i protiv kapitalizma može da se spoji u jednu borbu za slobodu.

Kao anarhistkinje, one su odbijale da zauzmu poziciju drugog reda unutar liberterskog pokreta. Tridesetih godina XX veka feminizam je imao uže značenje nego što ga ima danas, a one su ga odbacivale kao teoriju koja se bori za „ravnopravnost žena unutar već postojećeg sistema privilegija“. One navode:

„Mi ni sada nismo, niti smo tada bile feministkinje. Nismo se borile protiv muškaraca. Nismo želele da mušku hijerarhiju zamenimo ženskom. Da bi postigle/i socijalnu revoluciju neophodno je da se borimo i radimo zajedno. Ali bila nam je potrebna naša sopstvena organizacija da se borimo za sebe.“

I kažu:

„Svesne smo ranijih slučajeva koje su pokretale feminističke organizacije ili političke partije... Mi ne možemo da sledimo niti jednu od ovih staza. Ne možemo da razdvojimo problem žena od društvenog problema, niti možemo da negiramo značaj prvog problema preobraćajući žene u prost instrument za bilo koju organizaciju, pa čak ni za našu sopstvenu, libertersku organizaciju.

Namera koja je podlegla našim aktivnostima bila je mnogo šira: služiti doktrini, a ne partiji, osnaživati žene i stvoriti od njih individue sposobne da doprinose strukturisanju budućeg društva, individue koje su naučile da budu samoodređene, da ne slepo slede diktate neke organizacije.“

Mujeres Libres su imale dvostruku strategiju: priprema (capacitación) i inkorporacija ili participacija (captación). Njihov rani rad je bio kombinacija podizanja svesti i direktne akcije.

Kako bi postigle uzajamnu podršku, stvorile su mrežu koji su činile žene, anarhistkinje. Organizovale su zajedničke sastanke, proveravale su izveštaje seksističkog ponašanja i pronalazile načine za suočavanje sa njim. Osnivale su centre za brigu o deci kako bi uključile veći broj žena u sindikalne aktivnosti.

Izdavale su časopis koji se distribuirao i promovisao preko postojećih anarhističkih mreža. U časopisu su pisale izveštaje o onome čime su se zaista bavile. Bilo je važno raditi na podizanju svesti. U svakom broju nalazio se članak o izuzetnim ženama, a takođe su pisale kolumne za druge anarhističke časopise. U njihovom časopisu su se mogli naći članci i o temama iz kulture, o obrazovanju, o filmovima i sportu. A bilo je i članaka koji su se mogli naći u bilo kojem ženskom časopisu, o cenama gasa, nezi dece i o modi. Potom bi knjige i pamfleti dopunjavali časopis.

Propaganda se prenosila i preko radio emisija, putujućih biblioteka i propagandnih turneja. Jedna članica, Pepita, opisala je svoje iskustvo sa propagandnih putovanja:

“Pozvale bismo žene da se okupe i objasnile bismo im da za ženu postoji jasno definisana uloga, da žene ne bi trebalo da izgube nezavisnost, da žene u isto vreme mogu biti i majke i drugarice... Mlade žene bi mi prilazile i govorile: “Ovo je veoma interesantno. Nikada ranije nismo čule tako nešto, to je nešto što smo osećale, ali nismo znale”... Šta bi ih najviše dotaklo? Priča o načinima na koje muškarci uvećavaju moć nad ženama... Nastao bi metež kada bi im rekle: “Ne smemo da dozvolimo da muškarci misle da su superiorni nad ženama, da imaju pravo da vladaju njima.” Mislim da su španjolke željno čekale na taj poziv.”

U Španiji su mnoge/i radnice/i i seljanke/ci bile/i nepismene/i. kao odgovor na to, mujeres Libres su osmislile program opismenjavanja, časove tehničkih veština i društvenih nauka. U Barseloni je 600-800 žena svakodnevno pohađalo ove časove decembra 1938. godine. U saradnji sa anarhističkim sindikatima su organizovale program prakse i šegrtovanja.

Svakodnevni posao neophodan za odbranu revolucije od fašističkih napada išao je pod ruku sa propagandom. Obavljale su snabdevanje milicija hranom i održavale su zajedničke kuhinje. Organizovale su podršku za žene pripadnice milicija postavljanjem strelišta i održavanjem časova za vežbe gađanja. Otvorile su školu za bolničarke i medicinsku kliniku za hitne slučajeve kako bi pružale pomoć onima povređenim u borbi.

Teresina je uprkos nedostatku iskustva na tom polju, postavljena za upravnicu klinike:

“Mnogo puta u klinici prilazili su mi očevi sa nekakvim zahtevima, a ja bih im rekla: “Molim vas, ovde smo sve/i jednake/i.” A oni bi mi odgovarali: “Ovde ste zaista sprovele revoluciju.” To mi je pričinjavalo veliko zadovoljstvo jer sam upravljala celom tom stvari bez ikakvog obrazovanja... Sprovela sam u praksu ono u šta sam verovala... I eto, to je ono šta sam učinila za revoluciju. Što se tiče drugih stvari, radila sam sve što i ostale/i. Ali ovo je bilo ono što sam ja lično učinila.”

Ipak, revolucija je nešto više nego pobeda nad fašizmom. Trebalo je izgraditi novo društvo koje bi se brinulo o potrebama svih. Članice *Mujeres Libres* su putujući po Kataloniji i Aragonu pomogle u osnivanju ruralnih kolektiva. Mnoge žene su sa predstavnicima anarhističkog sindikata (CNT) i anarhističke federacije (FAI) preko improvizovanog razglasa pozivale seljane da “pređu na našu stranu”.

U Barseloni su vodile bolnicu za porođajnu i postporođajnu brigu o ženama, kao i instrukcije za negu dece i majki, časove kontrole rađanja i seksualnosti. U februaru 1938. godine, u Barseloni je osnovan institut za negu majke i deteta koji je nazvan po francuskoj anarhistkinji Louise Michel.

Mujeres Libres su bile živi primer mnogih važnih aspekata anarhističke teorije. Pre svega, one su shvatale da je kolektiv jak koliko i individue koje ga sačinjavaju. Ohrabrivale su i podržavale žene da ostvare svoj pun potencijal kako bi izgradile jak anarhistički pokret. Mnoge članice *Mujeres Libres* imale su svega 13 ili 14 godina kada je počela revolucija. Pa ipak, poput Teresine, otkrile su da su sposobne da se obavežu na izazovan zadatak izgradnje novog sveta.

Potom, *Mujeres Libres* su shvatale važnost direktne akcije i samoaktivnosti u stvaranju revolucionara/ki i stvaranju revolucije. Nisu pravile veštačku distinkciju između propagande i organizovanja, između ideja i akcije. Njihove ideje su nastajale iz njihovog iskustva.

Konačno, *Mujeres Libres* su pokazale da ideje nikada nisu nepromenljive i da ne čekaju da dođe pravo vreme da bi bile primenjene. Njihove ideje su rasle i razvijale se, menjale i postajale uticajne.

Revolucija je prljav posao. Da bi se društvo fundamentalno promenilo, dugotrajna shvatanja o onome šta je normalno i prirodno moraju biti dovedena u pitanje. Novi/e revolucionari/ke i novo društvo će poteći iz diskusija i debata sa različitih mesta – domova, supermarketa, pabova – i od različitih ljudi.

Za *Mujeres Libres* revolucija nije samo jedan događaj koji se može desiti preko noći. To je proces koji se stalno menja kako se sukobi smiruju, a novi sporovi javljaju. One su pokazale da revolucija nije suvo akademsko nastojanje, nego je kao i život, nikada jednostavna i jasna, dinamična.

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

Aileen O'Carroll
Mujeres libres: ženski anarhistički pokret tokom Španskog građanskog rata
Jun 1998.

Članak objavljen u časopisu Workers Solidarity #54;
http://flag.blackened.net/revolt/ws98/ws54_mujeres_libres.html (poslednji put pristupljeno
03.06.2012.)

Mujeres Libres: Women anarchists in the Spanish Revolution; prevod: Burevesnik 2011.

anarhisticka-biblioteka.net